

Onbeschermde vogels

Andri Binsbergen

Door de methodiek van de Vogelwet 1936 is het vaak lastig te achterhalen wat de bepalingen voor sommige onderwerpen zijn. In eerste instantie wordt alles verboden en zijn alle vogels beschermd, maar elders in de wet, in het Vogelbesluit 1994 of in ministeriële regelingen, worden daarop allerlei uitzonderingen gemaakt. Eén van de voorbeelden wordt gevormd door de onbeschermde vogels. Die blijken trouwens bij nadere bestudering van de bepalingen niet zo 'onbeschermd' te zijn als het woord wil doen geloven.

Beginsel

Artikel 1 van de Vogelwet 1936 zegt, dat alle vogels welke behoren tot één der in Europa in het wild levende vogels, beschermd zijn, met uitzondering van de tamme duiverassen, de tamme Knobbelzwanen en de in artikel 2 van de Jachtwet genoemde vogelsoorten. In artikel 2 wordt gesteld dat bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kan worden bepaald dat bij die maatregel aangewezen vogelsoorten voor bepaalde of onbepaalde tijd, voor geheel Nederland of een deel daarvan, niet worden gerekend tot de beschermde vogels. Daarbij moet in het geding zijn: het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid, het belang van de veiligheid van het luchtverkeer, het voorkomen van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren of de bescherming van flora en fauna. Een aanwijzing kan alleen plaatsvinden indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat dan het onbeschermd verklaren van die vogelsoorten. Deze bepalingen zijn gebaseerd op artikel 9 (het zogenaamde derogatie-artikel) van de EG-Vogelrichtlijn.

Aanwijzing

In het Vogelbesluit 1994 (de algemene maatregel van bestuur waarvan in artikel 2 van de Vogelwet sprake is) worden de volgende soorten genoemd, die bij ministeriële regeling voor een periode van telkens twee jaar, voor geheel Nederland of een deel daarvan, gedurende het hele

jaar of een deel daarvan, onbeschermd kunnen worden verklaard: - Zilvermeeuw (*Larus argentatus*), - Kokmeeuw (*Larus ridibundus*), - Spreeuw (*Sturnus vulgaris*), - Huismus (*Passer domesticus*).

Als er voor deze soorten bij ministeriële regeling geen onbeschermde tijd is bepaald, zijn ze volledig beschermd. Geldt de aanwijzing slechts voor een bepaalde tijd van het jaar, dan zijn ze in de rest van het jaar volledig beschermd.

In de 'Regeling onbeschermde vogels 1994 en 1995' van 1 september 1994 is bepaald dat de Zilvermeeuw en de Kokmeeuw onbeschermd zijn van 16 juli tot en met 14 april, de Spreeuw van 1 juni tot en met 30 november en de Huismus van 15 juni tot en met 15 september. Dat zijn de perioden waarin de meeste schade van deze vogels kan worden verwacht. Bovendien valt de broedtijd van de aangewezen soorten er grotendeels buiten. Tot 1994 was de Huismus het gehele jaar onbeschermd. Voor die soort is er dus sprake van een belangrijke verbetering. De Raad voor het Natuurbeheer (voorheen Natuurbeschermingsraad) was er voorstander van dat er in het geheel geen vogels onbeschermd werden verklaard, maar de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij vond de onbeschermdverklaring nodig om snel handelen in geval van schade mogelijk te maken.

Niet alles toegestaan

Onbeschermde vogels mogen worden gedood, gevangen of opzettelijk worden verontrust, hun

In het wild levende Knobbelzwanen zijn beschermd, met uitzondering van tamme exemplaren.

Naar een dia van Flip de Nooyer.

eieren mogen worden uitgehaald of vernietigd en hun nesten mogen worden verstoord. Een aantal handelingen die voor beschermde vogels gelden, gelden echter ook voor de onbeschermde vogels. Zo is het niet toegestaan onbeschermde vogels onder zich te hebben, te verhandelen en in- of uit te voeren. De beweegredenen hiervoor zijn dat door deze handelingen wel toe te staan het onnodig doden of vangen van vogels wordt gestimuleerd. Bovendien is het gebruik of het vangklaar opstellen van een groot aantal vangmiddelen en middelen om vogels te doden verboden, ook ten aanzien van de onbeschermde vogels. Tot deze bij artikel 4 van het Vogelbesluit 1994 aangewezen 'verboden middelen' behoren netten, vallen, vangkooien en giftige of verdovende middelen. In feite gaat het om alle middelen die voor het vangen of doden van vogels kunnen dienen. Mistnetten mag men bovendien ook niet in bezit hebben of verhandelen. Ook het gebruik van een geweer is niet zonder meer toegestaan. Op grond van artikel 22 van de Vogelwet 1936 kan er vergunning worden gegeven voor het gebruik van een vuurwapen om onbeschermde vogels te doden. Deze vergunningen (vroeger Vogelvergunning G genoemd) worden in het algemeen mondjesmaat gegeven; het gaat daarbij vooral om schade van Spreeuwen in kersenboomgaarden. Houders van een jachttakten hebben zo'n vergunning niet nodig. Zij kunnen zonder meer onbeschermde vogels schieten. Vergunningen voor het gebruik van andere middelen dan het geweer worden zelden verleend. De regionale directeuren van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij verlenen de vergunningen voor onbeschermde vogels.

Vergunningen voor beschermde vogels

Artikel 10 van de Vogelwet 1936 geeft de mogelijkheid vergunning te verlenen voor het doden of vangen van beschermde vogels of het verstoren van hun nesten in geval van belangrijke schade enz. en als er geen andere bevredigende oplossing is. In artikel 10 worden de zelfde motieven genoemd als in artikel 2. Deze vergunningen (vroeger Vogelvergunningen H genoemd) worden niet door het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij verleend, maar door de Commissarissen der Koningin. Het gaat voornamelijk om schade veroorzaakt door Knobbelswanen en om de onbeschermde vogels in de periode dat ze beschermd zijn. Daarnaast worden er kleine aantallen vergunningen voor Blauwe Reigers, Waterhoentjes, Turkse Tortelduiven en soms andere soorten verleend. Het verjagen (opzettelijk verontrusten) van beschermde vogels in geval van schade enzovoorts is toegestaan indien er geen andere bevredigende oplossing is om deze schade tegen te gaan.

Geringe verschillen

Als je weet dat er voor het schieten van Knobbelswanen jaarlijks een paar honderd vergunningen worden verleend, evenals voor het verstoren van

nesten van Zilvermeeuwen en Kokmeeuwen (in de 'beschermde tijd' dus), dan vraag je je af wat het verschil tussen beschermd en onbeschermd eigenlijk is. Voor sommige soorten maakt het inderdaad weinig uit. Het enige is dat houders van een jachttakten zonder vergunning op onbeschermde vogels kunnen schieten, maar voor het schieten van beschermde vogels net als ieder ander een vergunning nodig hebben. Het argument dat het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij aanvoert voor de onbeschermde verklaring is dat er in geval van schade sneller kan worden opgetreden. Er hoeft niet eerst een vergunning te worden gevraagd (en in de tussentijd neemt de schade toe). Een niet uitgesproken argument is de vrees voor schadeclaims. Hoewel de Vogelwet 1936 geen bepalingen bevat voor het toekennen van een tegemoetkoming in schade veroorzaakt door beschermde vogels, wordt deze in veel gevallen wel verleend. De regeling is analoog aan die voor onbejaagbaar wild en het Jachtfonds behandelt de verzoeken om een tegemoetkoming. Voor schade door onbeschermde vogels worden geen vergoedingen betaald. Als de Zilvermeeuw, de Kokmeeuw, de Spreeuw en de Huismus geheel beschermd zijn, dan zal ongetwijfeld meer aanspraak worden gemaakt op het budget voor tegemoetkoming. Ik denk echter dat er wel andere oplossingen zijn. Een jaar of tien geleden zijn de meeuwen gedurende een aantal jaren ook beschermd geweest; het aantal schadeclaims was toen echter gering. Het komt er vooral op aan dat er snel en adequaat wordt gereageerd als er klachten over belangrijke schade zijn. Bovendien zal er naar mijn mening ook alleen moeten worden betaald als het om werkelijk belangrijke bedragen gaat. Een zeker eigen risico zal een agrariër toch altijd moeten nemen. Ik zie nog een bezwaar in het huidige systeem. De jagers hebben op grond van de Jachtwet een verplichting om schade door wild tegen te gaan. Een dergelijke verplichting hebben ze niet waar het gaat om onbeschermde vogels van de Vogelwet. Door in de Vogelwet te bepalen dat jagers zonder meer op onbeschermde vogels mogen schieten, zadel je ze op met een oneigenlijke taak (en onnodige last). En ik geloof niet dat in alle gevallen de bepalingen van artikel 2 (belangrijke schade, geen andere bevredigende oplossing) door jagers in acht worden genomen. Ook dát pleit voor verandering.

Conclusie

De conclusie (mijn persoonlijke conclusie) zal duidelijk zijn: laat het onbeschermde verklaren van vogels achterwege en geef indien dat echt noodzakelijk is en andere middelen hebben gefaald, een vergunning voor het doden of vangen van vogels in geval van belangrijke schade. Beperk bovendien de uitbetalingen van tegemoetkomingen door het eigen risico fors op te trekken. En last but not least: blij zoeken (steek daar geld in) naar alternatieve middelen, opdat schieten achterwege kan blijven.